

REZERVAȚIA „PLAIUL FAGULUI”

atelier de desfășurare a orelor ecologice în aer liber

PROIECTUL „PROMOVAREA EDUCAȚIEI ECOLOGICE PRIN
IMPLICAREA TINERILOR ÎN MONITORIZAREA BIODIVERSITĂȚII
FORESTIERE A REZERVAȚIEI „PLAIUL FAGULUI” IMPLEMENTĂT DE AFPMDD

REZERVAȚIA PLAIUL FAGULUI

Rezervația Naturală „Plaiul Fagului” este amplasată în partea de nord-vest al Podișului Central al Codrilor și se caracterizează prin anumite particularități specifice, condiționate de poziția geografică.

Teritoriul rezervației se află la 70 km nord-vest de Chișinău, între satele Rădenii Vechi, Bumbăta, Cornești, Bahmut, Sipoteni, Temeleuți, Vălcineț și Milești, având coordonatele 47°18' latitudine nordică și 28° longitudine estică.

Rezervația Naturală „Plaiul Fagului” a fost instituită în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 167 din 12.03.92. Crearea rezervației a avut drept scop: conservarea, regenerarea, redresarea ecologică și studierea celor mai reprezentative ecosisteme și elaborarea bazelor științifice de protecție și restabilire a populațiilor de plante și animale rare.

Având statut de instituție cu profil de protecția mediului și de cercetări științifice, rezervația chiar din start a devenit un laborator natural pus la dispoziția tuturor celor care sunt pasionați de științele naturii. Cu diverse teme de cercetare științifice se încadrează activ colectivele instituțiilor de profil ale Academiei de Științe, ale catedrelor Universității de Stat etc. Au fost studiate diferite probleme privind relieful, flora, fauna, silvicultura etc.

Flora include 909 de specii, inclusiv 645 de specii de plante vasculare, 151 de specii de ciuperci, 48 de specii de licheni, 65 de specii de mușchi. Din cele 270 de specii de plante, considerate ca rare pentru flora Republicii Moldova, 82 au fost evidențiate în rezervație, dintre care *Dryopteris austriaca*, *Lunaria rediviva*, *Orthilia secunda*, *Pyrola rotundifolia*, *Padus avium* și *Telekia speciosa* sunt întâlnite numai pe teritoriul rezervației.

Fauna. Precum menționa D.Cantemir, pe aceste meleaguri viețuiau cerbi, urși, reni, jderi, lupi, mistreți... Extinderea suprafețelor arabile a contribuit considerabil la micșorarea spațiului împădurit, la reducerea numerică a plantelor și animalelor. Vânatul necontrolat a condiționat dispariția ursului, cerbului, râsului, lupului, cocoșului-de-mesteacan etc.

La etapa actuală în rezervație sunt înregistrate: 49 de specii de mamifere, circa 142 de specii de păsări, 8 specii de reptile, 12 specii de amfibii și 65 specii ale faunei nevertebratelor solului. Recent, fauna rezervației a fost îmbogățită cu cerbul nobil, cerbul-cu-pete și cerbul lopătar. Efectivul numeric al vertebratelor e depășit substanțial de efectivul numeric al insectelor.

În această broșură vă prezentăm o parte din speciile care viețuiesc în rezervația naturală „Plaiul Fagului”.

Gorun (*Quercus petraea*)

Gorunul este un arbore indigen, care poate atinge 45 m înălțime și este răspândit din nord-vestul Europei (Marea Britanie, sudul Scandinaviei) până la Marea Mediterană și de la Oceanul Atlantic până în vestul Ucrainei, la gurile Donului și Nistrului, ajunge la Marea Caspică, nordul Crimei, Caucaz, trecând și în Asia Mică. La noi, gorunul urcă mai mult în altitudine decât stejarul, zona lui de optim ecologic fiind în regiunea colinară. Înrădăcinarea este pivotantă, mai puțin profundă decât la stejar. Tulpina evident dreaptă, cilindrică, ce poate fi urmărită până la vârf. Scoarța formează un ritidom relativ subțire, cenușiu-negricios, mai moale, cu crăpături mărunte, friabil, ce se exfoliază superficial. Ritidomul reprezintă principalul caracter de recunoaștere și deosebire în raport cu celelate specii de *Quercus*, în stare de masiv. Lemnul extrem de valoros are numeroase întrebuințări. Coroana este mai bogată, mai strânsă și mai regulată decât a stejarului, cu ramurile îndreptate în sus, protejează mai bine solul.

Fag (*Fagus sylvatica*)

Fagul este un copac mare, are de obicei 25-35 m înălțime și diametrul trunchiului până la 1,5 m. Totuși e capabil să ajungă până la 49 m înălțime și 3 m în diametru. Este înalt, impunător, cu scoarța netedă, cenușiu-albicioasă. Un puiet de 10 ani are aproximativ 4 m înălțime. El are o durată de viață de la 150 la 200 de ani, dar uneori trăiește până la 300 de ani. Are muguri fusiformi, ascuțiți, iar frunzele, în general, ovale. Florile sunt unisexuate monoice. Fructul, numit jir, este o achenă trimucheată, acoperită de o scoartă țepoasă. Înflorirea are loc în luna mai. Fagul permite multor specii de plante mărunte să supraviețuiască în zonele în care predomină, formând, în cadrul așa-numitelor *făgete*, biotopuri bogate și pline de frumusețe.

Carpen (*Carpinus betulus*)

Carpenul este o specie din familia *Betulaceae*. Crește până la 20-25 metri, este o specie rezistentă la ger și umbră, pretențioasă la secetă. Nu poate crește pe terenuri argiloase și nu depășește vârsta de 120 de ani. Reprezintă o specie invadatoare, datorită capacității mari de lăstărire și drajonare. Înrădăcinarea – pivotant tranșantă. Rădăcinile trăiesc în simbioză cu diferite ciuperci sau bacterii. Frunzele sunt alterne, simple cu stipele caduce. Florile sunt unisexuate, grupate în inflorescențe mixte. Fructul carpenului se numește achenă.

Frasin (*Fraxinus exelsior*)

Frasinul atinge înălțimea de 40 metri. Tulpina se prezintă în partea tânără cu scoarță de culoare cenușiu-verzuie, iar în partea bazală de culoare cenușiu-negricioasă. Are frunze imparipenate, compuse din 7-13 foliole sesile. Înfloarește în luna aprilie, înainte de apariția frunzelor. Florile nu au nici caliciu, nici corolă, iar androceul este redus la două stamine; pe același individ se găsesc flori masculine, feminine și hermafrodite. Fructul este aripăt (samară).

Mălinul comun (*Padus avium*)

Tulpina cu scoarță cenușie-închis, glabră sau cu crăpături. Lugeri glabri sau pubescenti cu puțini spini de până la 1 cm lungime. Frunze lat ovale, de 2-12 cm lungime, pe partea superioară verzui-închis, lucioase, pe cea inferioară verzui-cenușii, lungi pețiolate până la 3 cm. Inflorescența multifloră, până la 10 cm în diametru. Flori pentamere,

actinoforme de 1-1,5 cm în diametru. Fructe globuloase, de 5-12 mm lungime, negre-purpuriu, mate, cu 3-5 semințe trimuchiate, glabre. Vegetează în păduri revene de gorun în rărituri și liziere.

Tulichina (*Daphne mezereum*)

Este un subarbust din familia thimbleweedelor. Are o rădăcină puternică, mult ramificată. Tulpina, dezvoltată, poate ajunge la 1,5 metri înălțime. În vârful lăstarilor se află frunzele, care au formă lanceolată. Florile au culoare trandafiriu sau albă, fiind deosebit de expresive. Fructele sunt niște boboșe roșii, toxice. Extractele de tulichină sunt folosite la fabricarea unor medicamente.

Clocotiș (*Staphylea pinnata*)

Are ramuri albicioase. muguri ovoidali-conici, verzi până la roșii-bruni. Frunze opuse, imparipenat-compuse, lung-pețiolate, foliole 5-7 alungit-ovate, acuminate, serate; foliolă terminală cu pețiol, cele laterale sesile. Inflorescența

racem nutant. Flori actiniforme, pentamere, bisexuate. Fruct – capsulă globuloasă membranoasă. Vegetează pe pante calcaroase în stejărete, făgete. Preferă soluri cenușii de pădure.

Voiniceriu pitic (*Euonymus nana*)

Are rădăcină adventivă. Tulpini radicante și repente. Frunze simple, alterne uneori opuse sau verticelate. Flori solitare, pedunculat, bisexuate. Fruct – capsulă. Seminte sferice. Vegetează în fitocenozele pădurilor de carpen, în cele de stejar cu arțar și carpen pe soluri cenușii de pădure. Se dezvoltă bine și în pădurile de luncă, pe soluri aluviale, umede.

Papucul-doamnei (*Cypripedium calceolus*)

Papucul-doamnei este o floare de o deosebită frumusețe. Pe tulpină se dezvoltă 4-5 frunze late, cu nervuri proeminente. În vârful ei, apare o singură floare, de o gingășie neasemuită. Seamănă cu un papucel de catifea, plăsmuit pentru o prințesă din basme. Buza de jos a florii e ca un balconaș galben, stropit pe dinăuntru cu puncte și linii rubinii. Înăuntrul lui e ascuns nectarul dulce, atât de mult căutat de insecte și care face posibilă polenizarea. Pe lături o înconjoară patru petale.

Feriga comună (*Dryopteris filix-mas*)

Feriga comună este o plantă medicinală, erbacee, perenă, cu frunze mari, dublu penat divizate, pe spatule cărora se găsesc sporangi cu spori, acoperiți de induzie. Rizomul este orizontal, gros de circa 25 cm. Este comună în pădurile de la noi.

Alte denumiri populare: barba-ursului, făliuță, feligă, feregă, ferice, fircă, filiuță, iarba-șarpelui, limba-cerbului, limba-șarpelui, năvalnic, spasul-dracului, spata-dracului.

Perișorul rotundifoliu (*Pyrola rotundifolia*)

Perișorul rotundifoliu este o plantă ierbacee, vivace, cu rizomul alungit orizontal, din care ia naștere tulpina floriferă înaltă de 15-40 cm, precum și o rozetă de frunze bazilare, coriacee, persistente, lung pețiolate și aproape rotunde. Florile albe sau roze sunt unite în inflorescențe laxe ca un ciorchine. Planta crește în păduri umede și umbroase.

Mutulica (*Scopolia carniolica*)

Mutulica este o plantă originară din Europa centrală. La noi este întâlnită ca floră spontană prin locuri umede și umbroase, în tăieturi de pădure. Plantă erbacee ce are în pământ rizomul cărnos din care pornesc mai multe rădăcini. Tulpina ajunge până la 1 m înălțime, frunzele sunt moi, întregi, lanceolate, ovale, dispuse altern. Florile sunt solitare, puține ca număr și sunt violacee sau brun-roșcate. În fitoterapie se folosesc rizomii ce trebuie recoltați primăvara sau toamna.

Buruiană de jungھی (*Cephalanthera longifolia*)

Are rizom cu rădăcini brune, aspre. Tulpina foliată până sub inflorescență. Frunze numeroase, lanceolate sau îngust lanceolate verzi, cele inferioare vaginiforme, obtuze, cele superioare acuminat, uneori depășesc inflorescența. Brețee lanceolate. Flori albe, câte 3-20 în inflorescențe racemiforme. Ovar cilindric, aproape sesil, glabru sau glandulos, cu 6 coaste longitudinale. Fruct capsulă. Vegetează în stațiuni revene ale pădurilor de gorun cu fag, gorun cu carpen, gorun cu tei și frasin, mai rar în păduri de stejar pedunculat.

Căpșunică roșie (*Cephalanthera rubra*)

Are rizom lung cu rădăcini fasciculate. Tulpina în partea superioară păroasă, adesea puțin nutantă. Frunze glabre cu numeroase nervuri proeminente, pe față verzui-închis, pe dos mai palide, cele inferioare oblongi, cele superioare lanceolate. Bractee lanceolată. Petale lungi de 15-20 mm, ovat lanceolate, roz, roșu-liliachiu sau roșu-purpuriu, foarte rar albe. Label de lungimea celorlalte tepale. Anteră roșu-violetă. Ovar scurt-păros. Fruct capsulă. Crește în stațiuni revene în ale pădurilor de gorun cu fag, gorun cu carpen, și în păduri de stejar pedunculat cu carpen.

Dactiloriză de mai (*Dactyloriza majalis*)

Are tubercul trifurcat. Tulpina erectă grosă, fistuloasă, foliată. Frunze 3-7, din bază mai late, treptat îngustate spre vârful plantei. Inflorescență spiciformă, cilindrică și adesea alungită, de până la 20 cm, densă, multifloră. Flori liliachii, purpurii. Bractee lanceolate, acute, până la îngust-acuminate. Fruct capsulă. Vegetează în stațiuni cu soluri umede și înmlăștinite, aluviale, înconjurate de păduri de cvercinee și sălcișuri.

Vioreaua nopții (*Platanthera bifolia*)

Tuberculi alungiți, îngustați spre vârf. Tulpina erectă, cilindrică, fistuloasă. Frunze 2 (3), eliptice, ovate sau alungit-ovate, lungi de 2-9 cm, late de 1-3 cm, glabre, lucioase, evident nervate, cele tulpinale superioare 1-5, lanceolate. Bractee lanceolate. Inflorescență cilindrică, lungă de 2-20 cm, multifloră. Florile albe plăcut mirositoare, scurt pedicelate. Tepale laterale extern lanceolate. Label liniar-oblong, lung de 6-10mm. Fruct capsulă. Vegetează în stațiuni revene și reavăn-jilave ale pădurilor de gorun și de stejar pedunculat.

Zbârciogul (*Morchella conica*)

Pălăria are formă ovoidă sau conică, de culoare brun-deschis, gălbuie-ocracee. Suprafața pălăriei este prevăzută cu numeroase alveole sinoase, neregulate. Regiunea himenială este individualizată în adânciturile alveolare de la suprafața pălăriei. Pălăria are formă de căciulă, goală în interior și concrescută cu piciorul. Piciorul alb e cilindric,

bine dezvoltat și gol în interior. Carnea e fragedă, cu miros și gust plăcut. Apare primăvara de timpuriu, prin aprilie sau mai, în special în păduri de foioase sau pe locuri nisipoase, în lunci, în grupuri mici sau solitare. Este comestibilă.

Zbârciogii conțin cantități mici de toxine care sunt de obicei anihilate prin gătire. De aceea, aceste ciuperci nu trebuie consumate niciodată crude.

Gheaba (*Amillaria mellea*)

Pălăria măsoară 5-12 cm diametru, de culoare brună-gălbuie ca mierea, mai închisă în centru, la început emisferică apoi întinsă, având pe suprafață numeroși solzi cafenii, persistenți. Marginea pălăriei este răsucită în jos, subțire și striată. Lamelele albe, apoi crem și adesea pătate cu brun, la maturitate

decurente. Piciorul este lung de 5-12 cm și gros de 1-2 cm de aceeași culoare cu pălăria, cilindric, adesea curbat, striat la vârf, ușor umflat la bază, plin, striat longitudinal, fibros, elastic. Inelul membranos, gros, alb, persistent, pătat cu galben la margine. Carnea este albă sau gălbuie, cu miros ușor și gust amar, mai ales când este crudă. Crește în tufe de câte 20-30 exemplare, pe trunchiurile și rădăcinile de la diferiți arbori vii și morți. Se recoltează toamna.

Hulubițele (*Russula cyanoxantha*)

Hulubițele au pălăria globuloasă, apoi plan-convexă, adâncită la centru, cu diametrul de 5-11 cm și marginile răsucite. Cuticula este striată, ușor separabilă de carne, se desprinde în fâșii și este diferit colorată în purpuriu-violaceu, liliachiu, violet închis, brun, brun-roșcat, verzui-albăstrui etc. prezentând radiații vii ca penajul porumbeilor. Lamele albe sunt rotunjite la capete. Piciorul înalt de 5-10 cm și gros de 1,5-2,5 cm, este plin și alb. Carne albă și rozie sub cuticula este tare și are gust dulceag. Cresc prin păduri de rășinoase și de foioase, în special în cele de fag. Apare vara-toamna. Este comestibilă, foarte bună; este cea mai apreciată specie a genului *Russula*.

Buretele viperei (*Amanita phalloides*)

Buretele viperei este cea mai otrăvitoare ciupercă de la noi și probabil din lume. Un singur burete de acest fel, dacă ajunge în oală, este de ajuns pentru a îngropa o întreagă familie.

Buretele viperei, în primul stadiu de fructificație, este acoperit de un văl alb, având aspectul unui ou. Apoi vălul se rupe și își face apariția ciuperca propriuzisă, cu pălărie și picior. Pălăria este semisferică la început, apoi convexă – în stadiul tânăr și mai târziu aplatizată și chiar concavă – la maturitate, cu un diametru cuprins între 5 și 15 cm., de culoare deschisă, relativ variabilă, chiar și

în cadrul aceleiași populații având tenta verzuie, măslinie, brun-deschisă, alb-gălbuie, cu striățiuni radiale fine brune sau negre sau fără. Piciorul este bulbos la bază, acoperit într-un sac numit volvă și prevăzut cu un inel în treimea superioară.

Carnea pălăriei este moale, fragilă, cu gust și cu miros plăcut în timp ce cea din picior este fibroasă

Nagăț (*Vanellus vanellus*)

Nagățul este o pasăre migratoare din familia Charadriidae. O pasăre reprezentativă pentru regiunile de câmpie și de pășune din Europa, Africa de Nord și Asia. Mai de mult, ouăle păsărilor puteau fi găsite pe listele de bucate, fiind adevărate delicatese, dar azi culegerea lor în Europa este interzisă.

Nagățul este de mărimea unui porumbel (28-31 cm), coloritul penajului aripilor și spatelui negru-verzui, iar creștetul și guşa sunt

negre. Penele de pe cap formează un moț arcuit în sus. Partea laterală a capului și abdomenul sunt albe. Nu există un dimorfism sexual la nagăț. Sunt bune zburătoare, pasărea având 70-80 cm cu aripile deschise.

Viespar (*Pernis apivorus*)

Viesparul apare de la șes până în zona montană preferând alternanța între teren deschis și pădure (de conifere și foioase) sau liziera pădurii. Mlaștinile sunt de asemenea puncte de atracție. Evită zonele agricole întinse și pădurile închise. Penajul văzut de sus este uniform brun întunecat, la mascul cu capul

brun-cenușiu, iar ventral pe fond alb cu pete brune; există forme ventral mai întunecate, brune, sau mai deschise, aproape albe, chiar nepătate.

Coadă prezintă o bandară terminală lată, întunecată, și la bază două dungi întunecate, subțiri.

Ciocănitorea neagră (*Dryocopus martius*)

Ciocănitorea neagră este o specie cu areal discontinuu în pădurile bătrâne cu frunze căzătoare și de conifere, este cea mai mare dintre ciocănitorele de la noi, având talia unei ciori. Coloritul complet negru contrastează puternic cu pata roșie de pe creștet. Masculul are creștet complet roșu, femela doar partea din spate. Ciocul este deschis la ciocire, vârful cozii ascuțit în formă de furculiță. Zborul apare aproape drept, mai puțin săltat ca la suratele sale. Cuibul cu intrare ovală și-l sapă în trunchiuri, la mare înălțime de sol. Se hrănește cu larve și insecte pe care le scoate din trunchiul copacilor lăsând în urmă găuri mari.

Pițigoi mare (*Parus major*)

Pițigoiul mare este cel mai cunoscut și comun pițigoi prezent în pădurile joase, dar și montane, parcuri și grădini. Îl recunoaștem ușor după spatele măsliniu, aripile și coada cenușiu-albăstruie, partea inferioară galbenă. Capul este negru-lucios, iar obrații albi. Pe piept odihnește o bandă neagră, care-i mai lată la mascul, comparativ cu cea a femelei. Își face cuib în scorburi, în cuiburi părăsite de ciocănitore, crăpăturile zidurilor, adesea în țevile gardurilor metalice. Acceptă și cuiburile artificiale.

Pe timpul verii hrana este formată din insecte, din fructe și semințe în anotimpul rece. La hrănitorile artificiale este primul care se prezintă, pentru ca după ce a prăznuit suficient să anunțe și alte specii despre bogata desfătare. Poate fi văzut în tot timpul anului; iarna mai sociabil, se apropie de locuința omului, zăbovește pe pervazuri, pe balcoane, în căutarea hranei.

Mahaon (*Papilio machaon*)

Mahaonul este o specie cu risc redus, periclitată. Antenele negre sunt glabre și nude. Protoracele cu solzi negri la mijloc și cu peri galbeni pe margini. Aripile anterioare sunt galbene, cu pete și benzi negre; zona mediană galbenă este traversată de nervurile radiale, mediane și cubitale înnegrite formând raze până la zona externă. Aripile posterioare

au regiunea mediană și bazală galbene (doar zona anală fiind neagră), o dungă neagră pe nervură transversală și o bandă formată din pete albastre; la partea posterioară este prezentă „coada” și o pată ruginie mărginită cu albastru și încercuită aproape complet cu negru. Specia este răspândită în zona de stepă și silvostepă. Poate fi observată zburând la liziera pădurilor, în poiene, grădini, parcuri. Preferă locurile deschise și însorite.

Fluture tames (*Tomares nogeli*)

Fluturele tames este o specie în stare critică. Fundalul aripilor la partea superioară este brună, cu pete mari roșii în special la aripile anterioare. Partea inferioară a aripilor este azurie-cenușie cu pete roșii. Aripile anterioare pe fața lor inferioară cu o bandă lată formată din pete roșii. Anvergura aripilor este de 24-26 mm. Este răspândită în teritoriile stepicole și semipustiuri cu vegetație caracteristică. Este o specie monogoneutică (prezintă o singură generație pe an). Indivizii adulți zboară în decursul perioadei mai-iunie. Femela depune ponta de ouă pe diferite specii aparținând genului *Astragalus*, ulterior larvele se hrănesc cu frunzele acestor plante. Specie diurnă.

Croitorul mare al stejarului (*Cerambyx cerdo*)

Croitorul mare al stejarului este o specie amenințată cu dispariția, are corpul negru. Partea apicală a elitrelor roșietica-cafenie. Primul articol antenal cu punctuație deasă și puternică, este aproape mat; articolele antenale III și V cel puțin de două ori mai lungi decât late la vârf, partea lor apicală fiind îngroșată noduros. Pronotul lucios, cu zbârcituri discoidale

destul de puternice. Sculptura elitrelor formată din rugozități puternice la bază și din ce în ce mai fine spre partea apicală; pubescenta elitrelor fină și puțin aparentă. Abdomenul este lucios, cu pubescenta puțin deasă, exceptându-se ultimul sternit, care este pubescent des. Lungimea corpului - 23-55 mm.

Preferă pădurile bătrâne cu esențe foioase, în special, pe cele de cvercinee, uneori poate fi întâlnit și în parcuri.

Rădașca (*Lucanus cervus*)

Rădașca se numără printre cei mai mari și remarcabili gândaci din Europa. Caracteristice sunt mandibulele mari și roșcate ale masculului, care seamănă cu coarnele de cerb și pot fi mișcate ca un clește. La exemplarele mari, lungimea coarnelor poate atinge aproape jumătate din lungimea totală a gândacului, care este 25 - 75 mm. Femelele sunt ceva mai mici decât masculii și nu au „coarne”. În schimb, au un „clește” mic de care se folosesc și pentru a accesa hrană. Rădașca poate zbura. La mascul, în zbor axul longitudinal al corpului este oblic, coarnele arătând în sus. Când nu zboară, aripile sunt acoperite.

Bursuc (*Meles meles*)

Viezurele (sau **bursucul**) este un animal omnivor, hrănindu-se cu fructe, semințe, larve, gasteropode, ouă (furate din cuiburile păsărilor ce cuibăresc la sol) etc. Este mare amator de porumb, pe care îl îngrămădește în vizuină în cantități de până la 50 kg de știuleți. În general, toamna își face provizii, deși iarna are o activitate în general foarte redusă, iar grăsimea pe care o câștigă toamna îi asigură în iernile mai blânde supraviețuirea chiar și fără rezervele din vizuină. Spre deosebire de alte animale, și mai ales, de vulpe, **viezurele** este un animal deosebit de curat. Vizuinile complexe, aflate chiar și la 2 metri sub pământ, cu galerii lungi, de 7-8 m, au prevăzute încăperi separate pentru locuit, pentru provizii și pentru excremente, acestea din urmă fiind periodic astupate și înlocuite cu altele noi.

Jderul de pădure (*Martes martes*)

Jderul de pădure are o lungime de 40-55 cm, o coada de 20-28 cm și o greutate de 0,9-2,0 kg.

Se întâlnește din Europa până în vestul și nordul Asiei.

Se hrănește cu rozătoare mici, fructe, insecte.

Blana are culoarea crem până la portocaliu pe gât și pe piept, urechile sunt mari, rotunjite. Coada stufoasă este folosită la menținerea echilibrului printre crengi.

Cerbul nobil (*Cervus elaphus*)

Cerbul carpatin este cel mai mare reprezentant al copitatelor sălbatice din fauna țării noastre. Masculul, denumit *cerb* (sau *taur*), ajunge până la 350 kg ; femela, denumită *ciută* (sau *cerboaică*), cântărește, în medie, 150 kg, iar *vițelul* de un an, 100 kg. Din greutatea totală a cerbului, ca și la ceilalți reprezentanți ai familiei, 25% o constituie visceralele. Cerbul poartă *coarne* care alcătuiesc „trofeul”. Acestea sunt lepădate, ca la toate cervidele, în fiecare an. **Trofeul** este alcătuit din craniu, doi cilindri frontali care leagă craniul de prăjini și prăjinile între ele. Ramificațiile prăjinilor poartă denumiri specifice (raza ochiului, raza de ghețuri, raza mijlocie), cele din vârf alcătuind coroana, care poate avea diferite forme. Trofee de cerbului carpatin se caracterizează prin perlaș (totalitatea proeminențelor) abundent, culoarea în general închisă și greutatea mare, care în cazuri excepționale, depășește 14 kg.

Pisica sălbatică (*Felis silvestris*)

Pisica sălbatică este o felină mică, nativă Europei, părții vestice a Asiei și Africii. Specia este carnivoră și se hrănește cu mamifere mici precum rozătoare, pasări și alte animale de mărime asemănătoare. Se disting câteva subspecii răspândite în regiuni diferite. Pisica de casă (*Felis silvestris catus*) este inclusă în aceeași specie. Toate pisicile domestice provin din subspecia nord-africană – Pisica sălbatică africană (*Felis silvestris lybica*).

În ambianța sa nativă, pisica sălbatică poate să se obișnuiască ușor cu arii de răspândire diverse: savană, stepă și pădure. Indivizii sălbatici sunt cenușii sau bruni și au dungi negre. Pot să ajungă la 45-80 cm lungime, coada de 25-40 cm și greutatea de 3-8 kg. Subspeciile africane sunt în general, mai mici și au culori mai deschise.

Crap (*Cyprinus carpio*)

Crapul. Lungimea corpului poate atinge 1 m, iar masa – maximum 40 kg. Este acoperit cu solzi mari. Spatele este, de obicei, negricios, cu nuanțe albastrii sau verzui, flancurile arămii sau arămiu-gălbui, iar abdomenul albicios. Cavitatea bucală este subterminală, cu buze groase. Crapul posedă patru mustăți, două nări, doi ochi, și botul.

Pe trunchi și pe coadă se găsesc înotătoare perechi (două ventrale și două pectorale) și neperechi (dorsală, anală și codală, care prezintă doi lobi egali). Este răspândit aproape pe tot globul, populând apele dulci și cele salmastre. Trăiește până la 30 de ani, uneori și mai mult.

Carasul (*Carassius Auratus Gibelio*)

Carasul este cel mai cunoscut și răspândit pește de apă dulce de la noi. Carasul este originar din Asia de Nord, de unde s-a răspândit în toată China ca pește ornamental, iar mai apoi în întreaga lume. Dimensiunile obișnuite ale carasului sunt de 10-15 cm, iar greutatea lui poate varia de la 80-150 de grame, la 1,5-2 kg, în mod excepțional.

Colorația solzilor lui depinde de apa în care trăiește. În apele mârloase solzii lui bat spre culoarea neagră, în apele bogate în vegetație bate spre verde, iar în cele limpezi culoarea carasului este auriu-maronie. Forma capului este asemănătoare cu cea a crapului, lipsindu-i însă mustățile, iar forma gurii este obtuză, cu buze subțiri.

Broasca Verde (*Bufo viridis*)

Broasca Verde are formă masivă, îndesată, lungime de 7-10 cm; femela ceva mai mare. Botul scurt și turtit. Pupila este orizontală. Timpanul e vizibil, dar mult mai mic decât ochiul. Primul deget, anterior, puțin mai lung decât al doilea. Degetele posterioare palmate până la 1/2 sau 2/3. Spatele are negi plați, neregulați, evident poroși, răspândiți neregulat, cei mari, având vârful roșu. Paratoidele

au formă de rinichi sau alte forme și dimensiuni. Masculii au un sac vocal mare, care umflat depășește ca volum capul. Orăcăie în cor, sunetul fiind greu de confundat, ca un tril neîntrerupt ce durează până la 1 secundă ce se poate reda prin „r-r-r-r-r-r...”. În perioada de reproducere, la masculi apar calorități nupțiale pe primele trei degete ale membrului anterior.

Buhaiul de baltă (*Bombina variegata*)

Buhaiul de baltă este o specie aproape amenințată.

Corpul este îndesat, turtit, de dimensiuni mici, lungimea 4-5 cm. Capul este relativ mic, având lungimea egală cu lățimea, cu botul rotunjit. Ochii sunt foarte proeminenți, având pupila triunghiulară. Dorsal tegumentul este foarte veruculos, acoperit cu numeroși negi, rotunzi sau ovali, având un punct negru central. Cuta gulară este distinctă.

Se hrănește cu insecte, melci mici și viermi. Trăiește în bazine stătătoare mari și mici, permanente sau temporare (lacuri, bălți) dar și ape curgătoare nu foarte mari unde se reproduce.

Broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*)

Broasca roșie de pădure are o formă zveltă, elegantă, de dimensiuni medii, lungimea 5-7 cm, masculul mai mic. Corpul alungit, capul prelung, botul ascuțit, pupila orizontală. Timpanul este mare și foarte clar conturat, situat în spatele și sub nivelul ochiului, mai mic decât acesta. Dinții vomerieni în două șiruri oblice. Când piciorul posterior este întins înainte, articulația tibio-tarsală depășește vârful botului. Toate degetele cu tuberculi subarcticulari mari, foarte proeminenți.

Este o specie terestră, indivizii fiind foarte agili, capabili de sărituri lungi, uneori peste 2 m. Este activă atât ziua cât și noaptea. Ziua se ascunde pe sub frunzele moarte. Se hrănește cu insecte.

Brotăcel (*Hyla arborea*)

Brotăcelul este singura specie de broască arboricolă din țara noastră. La nivel internațional este cunoscută ca broască europeană de copac, deoarece se regăsește doar în arealul european.

Broasca de copac este o verigă importantă în lanțul trofic: ouăle și larvele acesteia sunt o valoroasă sursă de hrană pentru pești și puietii acestora, țestoase, păsări sau insecte. De asemenea, adultul este vânat de păsări, șerpi și unele specii de pești. Brotăcelul preferă pădurile rare, zonele cu arbuști sau tufișurile, stufărișul, pajiștile și luncile inundate, livezile și viile, parcuri sau marginile apelor. Localizarea lor este, de regulă strâns legată de existența unui curs de apă sau a unei bălți în oricare din mediile de mai sus.

Libelula (*Anax imperator*)

Libelulele pot avea culori foarte diverse, astfel ele pot fi: negre, gri, albastre, roșii, galbene, roz, verzi, violet, etc. Nimfa de libelulă nu este colorată, ea capătă culoare la câteva zile după ce a ieșit din apă. Unele libelule își modifică culoarea pe măsura trecerii timpului. La unele specii femelele iau culoarea masculilor în timp. Cele mai multe libelule pur și simplu își lasă să cadă ouăle pe suprafața apei, le atașează de tulpinile plantelor acvatice sau le depun în noroi.

Omida păroasă a stejarului (*Lymantria dispar*)

Omida păroasa a stejarului este o insectă monovoltină cu zborul în iulie-august. Femela depune ouăle într-o singură depunere pe trunchi, până la 3-4 m înălțime. Iernarea – în stadiul de ou. Primăvara, după ecloziune, omizile stau câteva zile împreună pe depunere, în „oglină“, după care se individualizează în coroană și rod frunzele. Împuparea are loc la sfârșitul lunii iunie în crăpăturile scoarței sau în 2-3 frunze prinse cu fire de mătase.

Cărăbușul de mai (*Melolontha melolontha*)

Cărăbușul de mai este cel mai frecvent și mai cunoscut dintre coleoptere, fiind prezent în diferite țări din Europa occidentală și meridională. Cărăbușul are o medie de viață de trei ani. Elitrele (aripile tari impregnate cu chitină) sunt de culoare castanie, iar dimensiunile corpului

de 20-25 mm lungime. Adultul, care măsoară 24-28 mm lungime și are corpul pe partea dorsala de culoare castaniu-roșcată, acoperit cu o pubescență fină, albă, iar pe partea ventrală este negru. Se hrănește cu frunzele arborilor. Iernează ca larva în sol, la adâncimi cuprinse între 90 și 135 cm.

Cotarul brun (*Erannis defoliaria*)

Cotarul brun

– masculul are aripi, a căruia anvergură este de 35-38 mm; aripile sunt de un galben pal și prezintă un model roșu-marونیu; femelele au niște pete negre și galbene și au o lungime de aproximativ 7 mm; aripile lor sunt rudimentare (rămășițe primitive) și de aceea ele nu pot zbura; omizile sunt de culoare roșu -maronie și au niște pete deschise la culoare; pe partea abdominală sunt galbene, asemănător culorii sulfului.

Vipera comună (*Vipera berus*)

Vipera comună are o lungime între 50-70 cm, în cazuri de excepție poate atinge lungimea de 90 de cm. Cele mai mari exemplare au fost întâlnite în Europa de Nord, Finlanda (94 cm), Suedia (104 cm). Femela este mult mai mare ca masculul, care nu depășește de regulă lungimea de 60 cm. Coadă însă, raportată la lungimea corpului este mai lungă la mascul. Greutatea viperelor este

între 100-200 g, femelele fecundate pot atinge 300 de grame. Capul viperei este teșit, botul rotunjit, partea dorsală fiind ovală, la baza maxilarelor este mai lat, aici găsindu-se glanda cu venin. Ca toate reptilele necesită și ele căldură solară, pentru ridicarea temperaturii corporale.

Șarpele lui Esculap (*Elaphe longissima*)

Șarpele lui Esculap are lungimea totală 130-170 cm, excepțional 2 m. Corpul foarte zvelt, cu musculatură puternică; ochii potrivit de mari, pupila cafenie. Colarația la adulți pe partea dorsală e de un cenușiu-gălbui, cafeniu-măsliniu sau verde-negricios, uniform sau cu mici linii sau puncte albe mai mult sau mai puțin numeroase, formând un desen în rețea. Uneori o dungă

pe șira spinării sau două dorso-laterale roșiatică sau gălbui și 4 dungi cafeniu-negre. Capul galben-cafeniu; supralabialele galben-verzui deschis cu o dungă verticală albăstruie între scutul al 4-lea și al 5-lea. Ventral – alb-gălbui sau uniform. Se hrănește cu: șoareci de câmp, pârși, șopârle, cârțițe, rareori, cu păsările și ouăle lor. Ierneză din octombrie până în aprilie-mai în galerii subterane, între stânci sau prin scorburi.

Șopârla verde (*Lacerta viridis*)

Șopârla verde este cea mai mare și cea mai frumos colorată șopârlă, ajungând până la 40 cm sau chiar 50 cm, cum este cazul raselor sudice. De obicei, masculul depășește cu câțiva centimetri în lungime femelă. Sunt animale puternice, cu statură zveltă, pe care le-o conferă coada

lungă, reprezentând două treimi din mărimea totală a animalului. Coada are un rol important și în deplasarea animalului, dându-i rapiditate.

Culoarea verde a acestor șopârle le ajută să se camufleze atât pe sol, cât și prin copaci, scăpând de prădători. Hrana lor este alcătuită din insecte, păianjeni și, foarte rar, din puii unor păsări.

Broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*)

Broasca țestoasă este de talie mică spre mijlocie, prezentând varietăți cuprinse între 15-25 cm. Formatul corporal este diferit în funcție de categoria de vârstă, evoluând de la o formă relativ rotundă la tinerete, la o formă ovală la materialul adult. Membrele țestoasei de apă sunt foarte puternice, în formă de coloană, cu labe puternice și palmate, prevăzute cu gheare lungi și puternice, în număr de 5 la membrele anterioare și 4 la cele posterioare. Le place foarte

mult să stea pe marginea apei, dar la cea mai mică alarmă se aruncă în apă și dispar. Este o specie foarte agilă, deplasându-se ușor în apă, unde de altfel în mod obișnuit se și hrănește. Carnivor feroce, își așteaptă prada plutind printre vegetația acvatică. Prada care se apropie este prinsă prin destinderea fulgerătoare a gâtului și omorâtă rapid prin mușcăături repetate.